WASHINGTON D C

Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237, 4-0807
УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 220. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 13-го ЛИСТОПАДА (NOVEMBER) 1954. ДЕСЯТЬ ЦЕНТІВ TEN CENTS No. 220.

КОМІСІЯ АТОМОВОЇ ЕНЕРГІЇ ПІДПИСАЛА УМОВУ З ФІРМОЮ ДІКСОН-ЄЙТС

Вашингтон. — Комісія Атомової Енергії підписала умову з фірмою Діксон-Єйтс, проти якої виступають демократи, заявляючи, що вона некорисна для держави. Підписання настало після того, як президент Айзенгавер боронив цієї умови на пресовій конференції та просив комісію підписати контракт, щоб можна було після дальших формальностей його здійснювати. Але перед підписанням цього контракту пороблено в ньому деякі зміни в користь уряду. Сталося це внаслідок виборів з 2 листопада, в яких демократи здобули більшість, і тепер вони погрожують, що не допустять до того, щоб цей контракт став законом. Демократи домагаються, щоб сам уряд розбудовував електричні споруди в Долині Теннесі, а республіканці хотіли б обмежувати уряд в його власних підприємствах та ступнево передавати деякі підприємства в руки приватних фірм. Згідно з цим контрактом фірма Діксон-Єйтс мала б побудувати електрівню в Вест Мемфіс, Аркензас, за 107 мільйонів долярів, яка мала б річно постачати до Долини Теннесі 600,000 кіловатів електричної енергії, щоб доповнити електричну енергію, яку електрівні в Теннесі постачатимуть атомовій фабриці в Педукач, Кентоки. Демократичні противники цього контракту твердили, що фірма Діксон-Єйтс зароблятиме на здійснюванні цього контракту великі суми, і тепер внаслідок цього зроблено дві важливі зміни: 1. Компанія Діксон-Єйтс не сміє більше заробити, як 600,000 долярів на рік. 2. Уряд може відібрати електрівню від цієї компанії впродовж трьох років від того часу, як контракт стане дійсним. Урядові кола твердять, що обидві редакції не дають приватній фірмі забезпечення, що вона мусить заробити на своїй електрівні, бо фірма Діксон-Єйтс може мати дефіцит при будові цього підприємства, або під час його ведення. Згідно з законом про атомову енергію ця умова мусить лежати в Спільній Конгресовій Комісії Атомової Енергії впродовж 30 днів під час того, як Конгрес відбуває свою сесію, хіба що Конгресова Комісія Атомової Енергії скасувала б цю умову. Але цей контракт піде перед Комісію 84 Конгресу, в якій демократи матимуть більшість і тому ця комісія не скасує цих обмежень. Голова Спільної Комісії Атомової Енергії конгресмен В. Стерлінг Кол заявив, що його комісія вестиме дальші переслухання в справі контракту з фірмою Діксон-Єйтс.

„Атомовою зброєю можна знищити всю цивілізацію протягом одної ночі"

Вашингтон. — Секретар летунства Гаролд Е. Толботт, промовляючи у заступстві президента Айзенгавера в День Ветеранів на цвинтарі в Арлінгтоні, заявив, що атомовою зброєю можна знищити всю цивілізацію протягом одної ночі. Свою промову, в якій Толботт закликав світ до миру, він виголосив після традиційної хвилини мовчанки, що нею по всій країні вшановувано тих, які наклали своїми головами у першій та другій світових війнах і у війні в Кореї. Під час цієї церемонії на Крайовому Цвинтарі в Арлінгтоні в Вірджінії, секретар летунства Толботт в ім'я президента Айзенгавера положив вінок квітів на Гробі Невідомого Вояка з першої світової війни. Сурми попрощали героїв, віддаючи їм щорічний привіт. Президент не міг бути на цій церемонії, бо був присутній в Абілені, Кензас, на відкритті музею свого імени.

Мічелл проти закону Тефта-Гартлі

Савт Ориндж, Ню Джерзі. — Секретар праці Джеймс П. Мічелл, промовляючи на зборах в Сетон Голл університеті, заявив, що робітничий закон „із такими численними деталями, як закон Тефта-Гартлі — це перешкода до миру в промисловості". Цю заввагу склав Мічелл, відступаючи від тексту написаної промови. Управи фабрик і провідники робітництва мусять навчитися співпрацювати і йти разом, бо вони відповідальні за збірні умови про працю. Роля уряду зводиться до нагляду за тим, щоб публічні та промислові робітники були забезпечені від надуживань".

Можна безплатно телефонувати про клопоти під час праці

Ню Йорк, Н. Й. — Департамент праці повідомляє, що від сьогодні можна безплатно телефонувати до Нюйоркського відділу цього департаменту в справах: виплати безробіття, висоти платні, безпеки під час праці, праці дітей і затруднення ветеранів. Хто має якісь клопоти в цих справах, може зайти на стацію Гренд Сентрал в Ню Йорку, де на північному бальконі знаходиться спеціяльна телефонічна будка. Цю телефонічну службу зорганізовано на те, щоб „зменшити віддаль між урядом праці і робітником". Представник департаменту праці заявив, що це перша спроба в цьому напрямі щоб ще більше поліпшити умови праці й добробуту американських робітників.

В АМЕРИЦІ

● **Коли президент Айзенгавер** говорив на пресовій конференції про напад совєтських літаків на американський бомбовик, нагло почав дзвонити алярмовий годинник на його руці. Президент спочатку трохи змішався, але потім почав щиро сміятися: він помилково наставив годинник на п'ять хвилин пізніше.

● **Ветерани трьох американських воєн** вирішили дати свою кров в День Ветеранів, подібно як це вони робили в День Перемир'я в Ню Йорку в попередніх роках. Також інші організації вирішили, щоб їхні члени віддали свою кров для тих, що її потребують.

● **Заступник головного команданта НАТО**, польовий маршал віконт Монтґомері, прибув на кілька днів до Канади, де заявив, що Західньо - Европейський Союз зможе краще виконати своє оборонне завдання, ніж дана Оборонна Европейська Спільнота, до якої не належала Західня Німеччина.

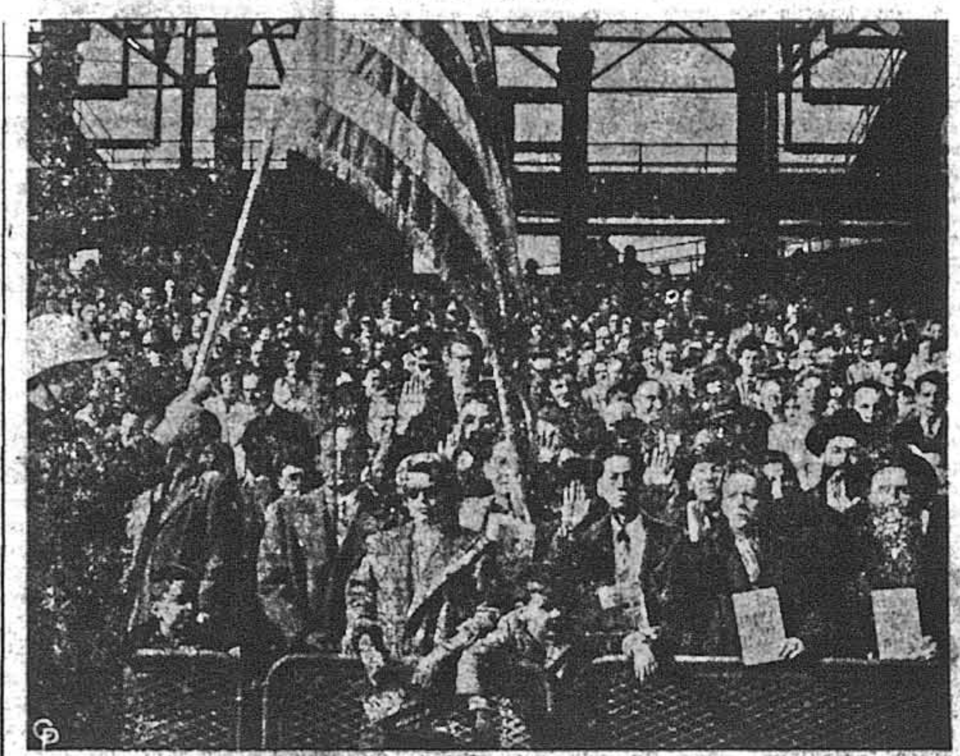
● **В Ню Йорку** викрито зловживання 100 змоторизованих поліцистів, які контролюють автовий рух на шляхах. Ці поліцисти продавали автоводіям фальшиві 10-долярові квитки, якими власники авт користувалися, щоб не платити кари за неправильну їзду.

● **Суд присяглих у Ню Йорку** визнав Джана Френсіса Ровча винним в тому, що він убив кілька осіб, в тому числі й 14-річну дівчинку. Суд не рекомендував помилування, і тому Ровчеві 30 листопада проголосять смертний вирок. Він згине на електричному кріслі в тюрмі Сінґ Сінґ.

● **Управа Цивільної Аеронавтики** пропонує Поштовому Урядові поширити перевіз летунською поштою трицентових листів. Теперішня ціна за перевіз тонни цих листів становить 18.-70 цента від одної милі.

48,000 ІМІГРАНТІВ СТАЛИ АМЕРИКАНСЬКИМИ ГРОМАДЯНАМИ ВПРОДОВЖ ОДНОГО ДНЯ

Між 16,000 в Ню Йорку, 970 в Джерзі Сиі та тисячами натуралізованих громадян в інших містах, багато українців; хвилюючі натуралізаційні врочистості в перемінених з цієї нагоди у федеральні суди залях та спортових майданах; генеральний прокуратор заповідає нову іміграційну процедуру

Загальний вид на натуралізаційний процес на Еббетському полі в Брукліні, де складає кінцеве приречення 7,000 осіб.

Кругло 48,000 імігрантів з різних країн світу стали американськими громадянами внаслідок масових кінцевих натуралізаційних врочистостей, що відбулися в першому „Дні Ветеранів" 11-го листопада в багатьох містах країни. Між натуралізованими була велика кількість українців, в тому й багато відомих новоприбулих громадян. Кінцеві натуралізаційні врочистості відбувалися переважно на спортових майданах або в театральних залях. Натуралізаційні місця, перемінені для тієї мети в федеральні суди, були прикрашені національними прапорами та кольорами. Натуралізаційним врочистостям, крім учасників натуралізаційного процесу, приглядалися тисячі народу. На терені самого великого Ню Йорку дістали громадянство 16,000 осіб, а в Джерзі Сиі майже одна тисяча. Ці врочистості завершували довший натуралізаційний процес та були кінцевим приреченням вірности прибраній країні, її Конституції і її Прапорові та всьому тому, що вони символізують. Кінцеву присягу переводили федеральні судді, після полагодження ще деяких кінцевих формальностей урядовцями Натуралізаційної Служби. З нагоди цієї масової натуралізації, що відбулася в рямках обходів першого в цьому році Дня Ветеранів, встановленого законом замість дотеперішнього Дня Перемир'я виголошено багато одушевлюючих промов, вітаючи нових громадян країни та підкреслюючи незрівняні права і привілеї, які дає це громадянство. До найбільшої кількости натуралізованих громадян в Ню Йорку промовляв генеральний прокуратор Герберт Бравнелл, мол., заповідаючи нову іміграційну процедуру, яка включатиме солідніщу перевірку кандидатів на імігрантів уже в країнах їхнього виїзду. Це зменшить випадки іміграційних труднощів уже в самій Америці, зокрема зменшить випадки придержання тих, що не відповідають іміграційним законам. Він рівночасно повідомив про скасування таких ославлених місць придержування імігрантів, як Елліс Айленд в Ню Йорку і подібні місця в Бостоні, Сіател, Сан Франсіско, Сан Педро та Гонолулу. Представник окружної Іміграційної Служби в Ню Йорку поінформував рівночасно, що остання група придержаних на Елліс Айленді буде перевезена з того місця вже сьогодні. Генеральний Прокуратор в дальшому заявив, що Іміграційна Служба в майбутньому буде придержувати некваліфікованих імігрантів тільки в найконечнішому випадку, залишаючи інших на волі за грошевою кавцією або під іншими ґарантіями. Кінцеві натуралізаційні формальності для багатьох тисяч нових громадян в різних місцях країни були рівночасно великою і хвилюючою патріотичною маніфестацією, зі співами патріотичних пісень, музикою і т. п. Після завершення врочистостей, відбувались ще хвилюючі сцени підйому та радости між самими новими громадянами. Впродовж дня видно було по вулицях міст багато одушевлених осіб, з американськими прапорцями чи з книжечками „Привіт для громадянства ЗДА" в руках.

Айзенгавер домагається ратифікації Манільського договору

Вашингтон. — Президент Айзенгавер вислав до Сенату для ратифікації Манільський договір 8-ох держав про оборону Південно-Східньої Азії. Президент просив, щоб Сенат „вчасно і прихильно" розглянув і вирішив цю справу. З Білого Дому повідомляють, що президент вишле для ратифікації ще на цій надзвичайній сесії Сенату також Паризький договір про озброєння Німеччини. Але президент цього ще не зробив, бо й досі не вирішена справа французько-німецького порозуміння щодо Зарщини. Айзенгавер написав у своєму супровідному листі до Сенату, що Манільський договір має „скріпити безпеку і мир у Південно-Східній Азії та південно-західній частині Тихого океану, щоб не допустити до комуністичної агресії в цьому районі. „Це — договір про оборону і проти відкритого нападу і проти внутрішньої підривної акції", — сказав президент. Айзенгавер підкреслив той факт, що в цьому договорі міститься клявзуля, що „тільки напад комуністичних збройних сил, ЗДА вважатимуть за дійсну загрозу для нашої безпеки і наших змагань до миру".

Кардинал Спелман остерігає проти угодівства з комуністами

Ди Мойн, Айова. — Кардинал Спеллман із Ню Йорку на річних зборах Айовського Товариства Банкирів заявив, що протикомуністичні країни „чекають і вагаються в апатії та угодівстві", а комуністи „приготовляються до нової війни". Спеллман сказав: „Десять років ми обманювали себе, що ми знаходимось в мирному стані, а в дійсності ми не мали миру і нічого з того, за що воювали в останній війні". „Нас приспали, — заявив кардинал, — і ми спали так довго, аж надійшов день, коли весь світ і кожна людина стоять перед найбільшою небезпекою, яка будь-коли існувала в світі".

Президент Перон проти католицьких єпископів

Буенос Айрес, Арґентина. — Арґентинський президент Перон у своїй радіовій промові оскаржував трьох католицьких єпископів у тому, що вони ведуть кампанію проти його режиму. Перон сказав, що він не обвинувачує Церкву, а лише вважає цих єпископів „ворогами уряду". При цьому він назвав прізвища цих єпископів, додавши до них ще прізвища двох італійських католицьких священиків. Одночасно Арґентинська Генеральна Конфедерація Праці виповіла війну проти „католицького просочування в робітничі організації, в яких католики стараються зайняти відповідальні становища". Провідники арґентинських робітників заявляють, що вони вважають цю релігійну акцію за велику небезпеку для синдикалістичних організацій, які підтримують президента Перона.

Німецькі фахівці від V-2 дістали американське громадянство

Бірмінґгем, Алабама. — 11 листопада 41 німецький фахівець від керованих стрілен V-2 дістали американське громадянство. Церемонія надання їм паперів американського громадянства відбулася в суді. Вони жили в ЗДА майже десять років, прибувши до цієї країни в 1945 році. Під час війни вони продукували для Гітлера керовані стрільна, якими німці обстрілювали Лондон. Тепер вони працюють для ЗДА, в арсеналі в Гонтсвіллі, Алабама. Д-р Ґ. Вільгельм де Бек заявив: „Всі ми горді, що стали громадянами ЗДА". Неофіційним провідником цієї групи німецьких науковців є д-р Вернгер фон Бравн, який написав багато праць про подорожування в безповітряних просторах.

Мільйони летючок над сателітськими країнами

Відень. — Пропаґандивний відділ „Вільної Европи" розпочав новий „хрестоносний похід", скерований на Чехословаччину, Мадярщину й східню зону Австрії. Він висилає з-над німецько-чеського кордону нову серію великих бальонів із сотнями тисяч протикомуністичних летючок. Бальони знімаються на 30-40 тисяч стіп угору і при пригожому вітрі летять із швидкістю 100 миль на годину. В човні, прикріпленому до кожного бальона знаходяться летючки, а на його дні є збірник льоду, і коли лід стопніє, тоді човен перевертається і летючки розсипаються у широкому промірі. На Мадярщину, віддалену від місця випуску бальонів на 350 миль упало за останній місяць 14,500,000 летючок, які вдержують населення в стані великої нервової напруги, підсилюючи протикомуністичні настрої. У Баварії зловлено чеха-комуніста, якого чеський уряд вислав із фальшивими документами, грішми й зброєю, щоб він підпалив ґанґарі з пропаґандивними бальонами.

МОСКВА ПІДРИВАЄ ФРАНЦІЮ В АФРИЦІ

Париж. — Неспокій у Північній Африці є наслідком головно комуністичної акції, запланованої у Москві до такого переконання дійшли урядові чинники в Парижі, твердить паризький кореспондент „Ню Йорк Таймсу" в депеші з 11-го ц. м. Між націоналістичним арабським рухом і комуністичним існує — мовляв — тісний контакт. Вказують на це страшенне подібні радіопередачі з Єгипту, де є централя панарабського націоналістичного руху, й із Будапешту, столиці Мадярщини, звідки висилається радіопередачі спеціяльно для північно-африканських країн. Далі, французькі урядові кола прийшли до переконання, що комуністи в Парижі пляново втягають в свої кола і під свій вплив північно-африканську молодь, яка іде до Франції на високі студії. Ця молодь вертається потім до Марокко, Тунісії й Альжиру і діє за комуністичними приказами. Все це діється тому, що Москва хоче послабити західньо-европейські сили, примушуючи Францію тримати такі великі військові сили поза межами Европи, які пригодились би Европі на її суходолі. Так, напр., в одній Тунісії Франція тримає три дивізії, казом коло 40,000 війська, щоб забезпечити спокій в країні, де — навіть за обрахунками самих арабів — нема більше як 2,000 революціонерів з-поміж непокірливих арабів.

● **У Дамаску,** столиці Сирії, що колись була французькою колонією, 8,000 студентів влаштували демонстрацію проти французького колоніялізму, що проявляється в Північній Африці.

ПРОТИРЕЛІГІЙНА НАГІНКА НАСТРАШИЛА САМИХ БОЛЬШЕВИКІВ

РЕАКЦІЯ НАСЕЛЕННЯ НА ПРОТИРЕЛІГІЙНУ КАМПАНІЮ ПРИМУСИЛА ЦК КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ ВИДАТИ ВІДПОВІДНИЙ ДЕКРЕТ

Лондон. — Проголошений у „Правді" декрет Центрального Комітету Комуністичної Партії Совєтського Союзу за підписом Нікіти Хрущова проти цькування віруючих людей і ображування духовників — був викликаний реакцією населення на антирелігійну дурійку, яка охопила була всю совєтську пресу й весь комуністичний апарат. „Красная Звезда", орган совєтської армії, твердила недавно, що членом комуністичної партії ані старшиною червоної армії не може бути той, хто взяв церковний шлюб. Орган комсомолу „Комсомольская Правда" закликав до скликування спеціяльних сходин комуністичної молоді для п'ятнування Тайни Хрещення й поіменного таврування тих, які хрестили своїх дітей у церкві. „Лєнінскоє Знам'я" цілу сторінку присвятило атаці на монахів. „Совєт-Латвія" денунціювало перед урядом баптистів, як американських шпигунів, а на другому кінці Совєтського Союзу — „Комуніст Таджікістану" на такий самий лад висміював магометанські релігійні звичаї й вірування. Майже в усіх совєтських часописах ведено в останньому часі посилену кампанію проти Церкви й релігії, без уваги на те, яка це Церква.

Цікаво, що ті атаки звертались навіть проти ультра-льояльного московського православія, якого духовенство — мовляв — не може „обманути" комуністів і спонукати їх, щоб вони, комуністи, перестали дивитися на Православну Церкву, як установу реакції і забобону. Тим часом маса населення, замість відпекатись Церкви, линула до неї ще більше і скільність церковних вінчань, хрещення дітей у церквах і вірних на Богослужбах — помітно зросла. Це зацукало комуністичних достойників настільки, що вони рішили окремим декретом партії перестерегти своїх членів перед небажаними наслідками такої антирелігійної нагінки. Декрет ЦК комуністичної партії в „обороні" Церкви й релігії стоїть теж у зв'язку з „мировою офензивою" Кремлю, бо московська верхівка усвідомила собі, що світ дивиться з найбільшим призирством на тих, що так переслідують всі релігії, за вийнятком — комуністичної.

Французькі соціялісти голосуватимуть за озброєння Німеччини

Париж. — Конгрес французьких соціялістів висловився назагал за конечністю ратифікування Паризьких протоколів, що дозволяють Західній Німеччині на відбудову частини своєї колишньої збройної сили. Генеральний секретар партії, Гю Молле, заявив, про неможливість відмовити прем'єрові Мендес-Франсові прилучитись до голосів на користь ратифікації протоколів. Найбільшою ґарантією миру в Европі, сказав він, є присутність на цьому континенті американських військ, а Америка узалежнює її від озброєння Західньої Німеччини. Зате він і всі його партійні колеґи стоять рішуче за те, щоб поруч із змонтуванням Західньої Европейської Унії — переговорювати з Совєтами про „мир і безпеку".

В Ірані розстріляно колишнього міністра закордонних справ

Тегеран. — В столиці Ірану розстріляно 38-річного колишнього міністра закордонних справ в уряді Моссадека, д-ра Госсейна Фатемі, якого 10 жовтня ц. р. засудив на смерть військовий трибунал за участь у збройному повстанні проти влади шаха в останніх днях панування Моссадека. Екзекуція відбулася якраз за місяць після проголошення присуду. Рідний брат розстріляного, колишній член парляменту й колишній член іранської делеґації до ОН, є тепер лектором орієнтальних мов в Принстонському університеті в ЗДА. Дізнавшись про трагічну смерть брата він дістав атаку серця. Негайно перевезений до шпиталю, він заявив, що мав інформації, що іранський шах замінить кару смерти на кару в'язниці.

Мендес-Франс розпочав боротьбу проти алькоголізму

Париж. — Французький уряд прийняв цілу низку постанов, звернених проти надмірної продукції, продажу і споживання алькогольних напоїв. Уряд підвищує консумційний податок від алькоголю на 20% і загострює приписи щодо видачі концесії на продаж алькоголю, — забороняє продавати алькогольні напої в часі від 5 до 10 год. ранку і підвищує кари за пиятство. За повторні переступи закону про пиятство загрожує ув'язнення і грошова кара від 1,000 до 300,000 франків. У Франції зуживають алькоголю пропорціонально в три рази більше, як в ЗДА, і два рази більше як в Італії. Правда, лише 15% усіх алькогольних напоїв, споживаних у Франції становить високовідсоткова горілка, а найбільший відсоток становить столове вино. Вояки надалі діставатимуть приписану норму вина. Сам Мендес-Франс при кожній нагоді остентаційно п'є молоко.

В СВІТІ

● **Юнія французьких поштарів** проголосила на п'ятницю 12 ц. м. демонстраційний 24-годинний страйк у зв'язку з зголошенням в парляменті нового французького бюджету на наступний рік, в якому не взято під увагу вимог поштарів щодо підвишки платень.

● **Берлінські господині** були заалярмовані проголошеним через радіо і в газетах повідомленням Рудольфа Зайдлера з міста Санта Моніка у Каліфорнії, в якому він просить докладно переглянути всі старі пилосмоки марки „Електролюкс" з 1937 року, бо він, мовляв, перед своєю втечею з Німеччини в 1938 році сховав в ручці одного такого чистильного апарату рульон золотих монет і різні дорогоцінності.

● **В'єтнамські комуністи** (Індо - Китай) вислали два полки, щоб перешкодити втікачам з північно-східньої частини В'єтнаму, здебільша католикам, пробиратися на південь, де нема комуністичного правління. Комуністи запротестували проти того, що два французькі воєнні кораблі забрали 4,000 втікачів і перевели через мішану комісію для справ перемир'я заборону французьким кораблям причалювати до комуністичних берегів.

● **Евген Варґа,** з походження мадяр, був в Совєтах довгий час головним економічним „спецом", аж поки наприкінці сталінського панування попав в неласку і став предметом строгої партійної критики за „ухили". В останній вівторок московська Академія Наук влаштувала з нагоди його 75-річчя бенкет з участю офіційних фігур.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

ПЕРЕДПЛАТА		SUBSCRIPTION RATES	
	$10.00	One year	$10.00
	5.25	Six months	5.25
	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПО БЕНКЕТІ Й ЛЮБІЙ РОЗМОВІ

„Слова і кулі", „Слова і діла", „Мир, але за яку ціну?" — ось наголовки статтей трьох нюйоркських газет, що забрали слово в справі „мирового братання", яке було в Москві характеристичною прикметою цьогорічного святкування роковин большевицької революції. Головний промовець, совєтський міністер оборони, маршал Булґанін, майже не ганьбив Америки, а тільки підкреслював, що Совєти — за мир. Та найважливіше не те, що діялось і говорилось під час паради на Червоній площі, але те, що відбувалось пізніше, під час дипломатичного прийняття, коли велись інтимні розмови, такі, як між совєтським прем'єром Маленковим і Боленом, американським амбасадором. Уже те, що Маленков не мав досі можливости прийняти Болена офіціяльно, хоч він є у Москві амбасадором З'єдинених Держав ще від квітня 1953 року, а тепер говорив з ним аж 45 хвилин, може виглядати декому на справжню сенсацію, яка заповідає якусь справжню зміну в совєтській закордонній політиці. До того ж Маленков виявив ще окреме зацікавлення американським конґресменом, який прибув саме тоді до Москви і якого запрошено на цей бенкет. Це — Віктор Вікерщем, демократ з Оклагоми, що розмовляв з Маленковим при допомозі перекладача. Болен говорив з Маленковим по-російськи. Вікерщем заявив представникам преси, що Маленков просив передати З'єдиненим Державам: „Ми хочемо спільно жити і працювати і бути спільними приятелями на віки вічні". Не менше цікавими є слова американського амбасадора Болена про совєтського міністра закордонних справ Молотова як „найбільш досвідченого дипломата у цій кімнаті", сполучені з запрошенням Молотова прибути до Вашинґтону.

Оці ідилічні сцени відбувалися в Москві малощо не в той самий час, коли на Далекому Сході совєтські нищільники зістрелили американський бомбовик, що летів над японською територією. Як знаємо, один з американських летунів таки втратив при цьому своє життя. Для Кремлю життя одної людини є нічим, але американський нарід думає про ці речі інакше. Звідси й таке обурення з приводу совєтського нападу на американський літак. Звідси й такі наголовки в американських ґазетах, що згадують „мировий" бенкет у Москві, як „слова і кулі".

Солодкі заяви Маленкова про „вічну" приязнь з З'єдиненими Державами вважають американські газети прямо „глузуванням" і „зневагою" у світлі такого факту, як „скандальне порушення міжнародних прав", якого допускаються Совєти ще й тепер, зістрілюючи американський літак над японськими водами, де не сягає їхня влада. Таке читаємо в „Ню Йорк Геральд Трібюн" і в інших американських газетах, які ще перестерігають, що під зрадливою „мировою маскою" Кремлю криються цілком певно якісь нові лиха.

Не менше цікаві завваги проф. Артура Е. Адамса з Мишиґену про різні „шпигунські видумки Маленкова", яких повно в совєтській пресі і які друкувались під час „мирових кампаній" Кремлю і далі друкуються. Всі ті оповідання звернені головно проти З'єдинених Держав, як центру шпигунської, протисовєтської акції в цілому світі. Між тими оповіданнями проф. Адамс згадує і про заяву українського скитальця Йосипа Крутія, що вернувся „на родіну" і розповів у московській „Правді" „про українських провідників" на Заході, як вони „продають себе на службу чужинецьким розвідчим аґенціям і на їх наказ організують шпіонаж, терор та саботаж в Україні". Те, що на Заході є мільйони втікачів „з Росії", бентежить Кремль, пише проф. Адамс, і саме тому треба Кремлеві за всяку ціну мати хоч декого з тих утікачів, щоб складали такі заяви, як Крутій і щоб ними можна було дурити втікачів, що їм, мовляв, як і Крутієві, нічого злого не станеться, коли повернуть до Совєтів.

З того, як відгукнулася американська преса на заяву Маленкова про „вічну приязнь" між ЗДА та Совєтським Союзом, чи з того, що пише проф. Адамс, можна вносити, що цим разом не піде Кремлеві так легко з „мировою пропаґандою". У кожному разі треба буде „діл", а не „слів". Але яких справжніх діл можна надіятись з Кремлю, коли думати про якийсь людський мир у світі? Проте дійсність така, що їх надіються, навіть такі, як Черчил, Мендес-Франс, чи Айзенгавер!

СТРАХ ПЕРЕД АРМІЄЮ, ЯКОЇ НЕМА

Останній виступ західньо-німецького канцлера Аденауера був обрахований на те, щоб розвіяти серед поважної частини західніх альянтів страх перед відродженням німецького мілітаризму. А під мілітаризмом треба розуміти такий сильний вплив військової верхівки на верхівку політичну, коли і господарська і закордонна політика держави підпорядковується плянуванню армійського штабу й амбіціям генералів.

Небезпечний прецеденс творить історія двох німецьких армій: кайзерівської „райхсвери" й республікансько-веймарського та гітлерівського „вермахту". Тепер нова німецька армія має називатись „штрайткрефте" — збройні сили. Їх ще нема, їх щойно плянують, а Паризькі протоколи, що дають формальний дозвіл від Заходу творити їх — знаходяться щойно у вступній передратифікаційній стадії і перед весною наступного року ще не перейдуть складної ратифікаційної процедури в семи західньо-европейських державах. Раніше, як за три роки не буде також поставлена на ноги та нова західньо-німецька армія, яка розпоряджатиме тоді лиш першою резервою. Все одно, вже тепер не тільки Совєти бояться тієї нової сили. Не лише москалі, поляки, чехи, французи, бельгійці і голляндці знають з власного найтрагічнішого досвіду, яку грізну силу являє собою німецька армія — не тільки найвищою бойовою вартістю вояка й старшини, але знаменитою військовою організаційною машиною, що в найбільшій гармонії співпрацює з машинами харчового забезпечення армії і цивільного населення, комунікаційних засобів і — що найважніше — мораллю всього населення і всього війська. І тому навіть всі ті, які знають, що це ненормальний стан, щоб посеред озброєної Европи існувала обеззброєна Німеччина, всі ті, які розуміють вартість німецької армії на спільному фронті всіх інших армій НАТО, — відчувають неспокій на думку про постання всередині Европи знову тієї нової сили, яка викликає такі прикрі ремінісценції з недавнього минулого.

Слава Аденауера, як державного мужа, і його успіхи в практичній політиці полягають в тому, що він завжди ставить справу руба, одверто, вказуючи на проблему не тільки нинішнього, але й завтрішнього дня. Ліквідація середньо-европейської пустки, яка існує в неозброєній Німеччині — це проблема на нині, — але асекурація перед відродженням мілітаризму, що може народитись аж після того, як армія вже буде існувати й шукатиме свого місця в державному механізмі — це проблема на завтра. Аденауер уважає, що ту проблему розв'яжеться, коли армія буде не „державою в державі", себто буде не відірваною від всього іншого державного апарату, а найтісніше з тим апаратом зіспоєною. Це можна буде осягнути, мовляв, тоді, коли армія підлягатиме не тільки своєму військовому командуванню, але передусім урядові й парляментові. Отже не військові мають бути вирішним чинником в армії, а цивільні. Аденауер заявив це — своїм звичаєм — цілком ясно, без ніяких серпанків: щоб старшинський корпус не віддавався омані, що він буде в такій мірі незалежний від цивільного політичного світу, в якій незалежне було старшинство у вермахті, чи райхсвері, бо зі штрайткрефтами справа виглядатиме зовсім інакше.

Очевидно, що легко так сказати, а трудніше виконати. І за райхсвери і за вермахту було теж так, що військовий бюджет залежав від волі парляментаристів. Чи у військовому міністерстві сидітимуть люди в цивільному, чи військовому одязі, воно не дуже грає ролю: адміністраційні справи можуть ладнати цивільні, але, коли річ в найменшій мірі заторкує фахове знання, хоч би навіть з ділянки самої організації армії, то все одно мусять ладнати справу члени або дієвої армії, або армійської резерви, резервові старшини, як це буває по всіх міністерствах військових справ у всьому світі. За Веймарської Республіки найвищим командувачем вермахту був президент, себто теоретично цивільна особа. У практиці був ним маршал Гінденбурґ, а потім — ґефрайтер Гітлер. У внутрішні справи армії все одно парлямент в розумінні окремих послів не може інґерувати, а коли б захотів, то прийшло б негайно до конфліктів, бо таке втручання безумовно грозило б захитанням внутрішньої дисципліни в армії і такого не буває в ні одній країні світу. Отже як у практиці виглядатиме підпорядкування армії цивільним політикам — виявиться в найближчому часі. Можна глибоко сумніватися, що німці захочуть наслідувати приклад Совєтів і введуть установи політкомів, хоч би навіть в даному випадку ті політкоми мали стежити за демократичністю світогляду старшинського корпусу.

Покищо майбутню західньо-німецьку армію репрезентує теж цивільна особа — „герр" Теодор Блянк. Військовий фахівець „Ню Йорк Таймсу" Гансон Болдвін слушно зауважує, що коли тільки на чолі командного складу стане генерал Людвіґ Крувель, колишній заступник командувача африканського панцерного корпусу маршала Роммеля, чи якийсь інший німецький генерал з високим стажем, то все одно всі будуть говорити про нього, а не про пана Блянка. І тепер Блянк і весь західньо-німецький уряд з Аденауером включно небагато вдіяли б у своїх політичних й організаційних підготовчих заходах для створення штрайткрефте, коли б не йшли рука-в-руку з елітою колишнього вермахту, яка очолює німецькі комбатантські організації, що в свою чергу покликали до життя великі видавництва, плекають військові традиції і паралізують дефетистичні й пацифістичні настрої, зроджені з погрому Третього Райху та пізнішої комуністичної пропаґанди. Ось, наприклад, у невеличкій, але знаменито зредаґованій книжці „Дер Дойтче Зольдатен-Календар" на 1954-ий рік колишній фельдмаршал летунства Кессельрінґ, суджений як воєнний злочинець, а потім звільнений з в'язниці, у статті „Допомога військові і молодь" закликає німецьку молодь зрозуміти, що „вибила її історична година". Очевидно, і він старається заспокоїти настрашених ближчих і дальших сусідів Німеччини, запевняючи, що німецька армія буде не засобом війни, а засобом миру і що саме й постає вона на те, щоб самим своїм існуванням перешкодити вибухові війни. Ясно, що перевірити вартість страху перед німецькою армією і заяв Аденауера чи Кессельрінґа зможе тільки — майбутність.

І. Василишин

УКРАЇНСЬКИЙ ШПИТАЛЬ У НЮ ЙОРКУ

II.

Мабуть усі ми згідні в тому, що український шпиталь нам потрібний. Чи існують у нас передумови до його створення? Маємо кого і маємо ким обслужити в майбутньому українському шпиталі. Треба тільки придбати будинок і відповідно його обладнати. Іншими словами, справа зводиться до зібрання певної суми грошей, необхідної на купно будинку і внутрішнього обладнання.

Треба відразу сказати собі правду, що тут дрібними добровільними датками не обійдеться. Шпиталь — справа поважна і коштовна. Не наше діло подавати тут докладний кошторис. Це зроблять покликані до того фахівці. А тим часом мабуть не дуже помилимося, коли — числячи згрубша — приймемо, що для реалізації нашого задуму потрібно буде один мільйон долярів.

Чи спроможні ми зібрати таку суму?

Це залежатиме не від когось і не від „обставин", а лише від нас самих.

Ось перед мільйоном українців в ЗДА поставлено завдання вплатити до каси УКК національну вкладку за один рік в сумі 250 тисяч долярів. Чи це завдання може занадто тяжке? Куди там! Смішно легке: хай би мільйон українців зложили по кводрові — і ціль осягнена. Але хоч свідомі українці вплачують по 10 і більше долярів, результат той, що УКК з трудом встигає зібрати стокільканадцять тисяч, себто коло половини наміченої суми.

Чому? — Спитаймо нашої совісти. Що з того, що ми рахуємо себе на один мільйон, коли до сповнення національного обов'язку почуваються ледве яких десять тисяч!

І коли б ми мали так „радо" і так „щедро" давати на створення українського шпиталю в Ню Йорку, як „радо" наш загал платить національну вкладку, то може краще було б і не починати діла.

Але ми віримо, що наше громадянство поставиться до цієї справи щиріше, тепліше, з серцем, з запалом. І тоді той мільйон не буде для нас страшний.

Рахуємо скромно, що на терені великого Ню Йорку проживають 70,000 українців. Коли до цього додати і тих, які мешкають на території метрополітальної округи, то нас буде напевно 100,000. Невжеж серед цієї маси не знайдемо десять тисяч громадян, які зложили б по 100 долярів на шпиталь? А 10,000 × 100 = 1,000,000.

Уже в першій частині цієї статті ми говорили про потребу створення українського шпиталю і про користь для нас з того діла. А коли тепер додамо, що кожний з нас дав би ті 100 долярів не як безворотний даток-пожертву, а в формі уділу чи шера, який є вартісним папером і повинен та й напевно буде приносити дивіденду, а крім того ми, уділовці, як співвласники шпиталю, мали б право першенства в його послугах і у випадку потреби користувалися б певною знижкою в оплатах за побут і лікування, — то хіба кожний погодиться, що сума 100 долярів не є зависока.

Може комусь нелегко було б вплатити відразу 100 дол., тоді хай сплачують цю суму кількома ратами, і вже напевно ніхто з працюючих не відчує тягару, коли йому розложити сплату навіть на один рік (50 тижнів) по 2 доляри тижнево. І коли б навіть усі скористали з цієї останньої можливости, все ж протягом одного року ми мали б мільйон долярів.

Безумовно знайдуться громадяни й установи, які на це добре діло дадуть і значно більше. Не сумніваємося, що тут — як завжди — блиснуть прикладом наші, правда нечисленні, меценати, а за ними підуть і інші, краще ситуовані громадяни, бизнесмени, лікарі, інженери. Може й наші братські союзи знайдуть якісь правні можливості для допомоги цьому ділу своїми капіталами, бо ж рятування здоров'я і продовжування життя лежить і в їхньому інтересі. А тоді справа піде і легше і краще.

Виходить, що й придбання фондів на створення шпиталю не лежить поза рямками наших спроможностей.

Цілком здаємо собі справу, що воно не піде так легко і гладко, як це виходить у нас на папері. Безумовно тут виникнуть різні непередбачені клопоти й труднощі, які треба буде побороти. Але — „лиш боротись значить жить!", а тому не гаймо часу, і берімось до діла!

Практично уявляємо собі цю акцію так:

З ініціятивою повинно виступити Українське Лікарське Товариство. На його пропозицію Комітет Об'єднаних Українських Організацій міста Ню Йорку скличе присвячене цій справі засідання, на яке запросить бодай по двох представників кожної організації, а крім них — репрезентантів українських Церков, братських союзів і інших економічних установ, представників преси, керівників радіопрограм, видніших бизнесменів та представників організацій з інших місцевостей метрополітальної округи. Після обговорення цієї справи повинен бути обраний громадський комітет для створення шпиталю.

До цього Комітету повинні увійти найбільш активні, авторитетні й впливові одиниці, які негайно розпочнуть всебічну акцію для якнайскоршого здійснення цього нашого великого пляну. Найперші завдання Комітету будуть такі:

1. Оформитися з правного боку згідно із зобов'язуючими законами; 2. Порозумітися з нашим Всечесним Духовенством, щоб вони кожної неділі і кожного свята заохочувало вірних до сповнення цього братолюбного обов'язку, аж доки наша мета не буде досягнена! 3. Подбати, щоб справа створення шпиталю не сходила із сторінок нашої преси; 4. Подбати, щоб ця справа була обговорювана на кожній українській радієвій програмі; 5. Договоритися з усіма нашими товариствами й організаціями, щоб вони в якнайскоршому часі відбули із своїми членами наради, присвячені цій справі; 6. Постаратися, щоб у всіх наших інституціях, підприємствах і приватних офісах появилися на видному місці заклики виконати наш обов'язок і пушки для добровільних датків на організаційні потреби; 7. Видати якнайшвидше відповідні листівки, які не тільки допоможуть спопуляризувати справу, але й принесуть деякий дохід на організаційні витрати; 8. Вплинути на всі наші товариства й організації, щоб вони влаштували по одній імпрезі, дохід з якої був би призначений на ту саму ціль; 9. Поділити територію метрополітальної округи на райони і приділити їх свідомим та енергійним громадянам-опікунам, які стануть

(Закінчення на стор. 3-ій)

„ПАРЛЯМЕНТ" СОВЄТСЬКОГО ЗРАЗКА

Недавно відбулися в совєтській зоні Німеччини „вибори", а невдовзі збереться другий з черги „парлямент", який складатиметься з 420 „послів". В цьому новому „парляменті" новиною буде те, що не буде в ньому ніяких політичних партій чи фракцій. Натомість „представників народу" поділено на групи за званням: 189 службовців, 60 інтелектуальних працівників, 58 селян з кооперативних (читай: колгоспних) господарств, 56 промислових робітників, 20 ремісників, 15 вутлекопів, 8 поліцистів, 2 священики і 12 „інших".

Але поки збереться цей „парлямент" на свої перші наради, не від речі буде поглянути хоч би побіжно на історію першого „парляменту": 45 послів зложили свої мандати, або були до цього приневолені, 15 втекло до Західньої Німеччини а 9 заарештувала ССД (східньо-німецьке МГБ). Розуміється, що при виарештуванні послів не було мови про посольську недоторканість. Майже всі вони пропали безслідно.

А тепер виринає питання: яку силу являє собою такий „парлямент"? На це питання дає відповідь факт, що посол Дікманн хотів з певної групи послів створити опозиційну партію (в першому „парляменті) і провадити хоч дещо незалежну політику. Та ледве вспів він це висловити, як шеф совєтської адміністрації, генерал Чуйков, закликав його до себе, відповідно „повчив" і приставив до нього „на всілякий випадок" двох старшин МВД. І згаданий посол Дікманн не тільки що зрікся своїх опозиційних намірів, але став гарячим прихильником пануючого режиму та ревним виконавцем „поучень" Чуйкова. Та не тільки Дікманн, але й 400 його товаришів — це на ділі позбавлені власної волі та думки роботи, які демонструють на терені, віддаленому на яких парусот метрів від вільного світу, поневолення людини та народів московським комунізмом. Ніякий посол не відважиться на якийсь оклик, на критику, на своє внесення — є тільки „спонтанна" однодушність. А вияв цієї „спонтанности", тобто голосування, представляється в такий спосіб, що при „так" руки не підноситься, натомість при „ні" треба підносити руку. Однача таких відважних нема.

Атмосферу, яка панує в цьому „парляменті", можна порівняти з атмосферою тюрми. Вигляд залі нарад дійсно „соціялістичний", бо фотелі, стіни та вся обстановка обиті червоним плюшем. Трибуни, призначені для публіки, як правило, порожні. Тільки час від часу можна побачити на цих трибунах „делеґатів", напр., промислових робітників з обов'язковими відзнаками ССД. Деколи з'являються „делеґати" якогось „братнього народу", або „гості з поневоленої Західньої Німеччини". Цим останнім оплачують дорогу, але на особисті витрати дають західньо-німецькі марки, за посідання яких в Східній Німеччині карають, як за „господарський злочин". На наради „парляменту" мають право вступу навіть західньо-німецькі журналісти, але за окремою перепусткою. Щоправда, до невеличкої каварні, яка є в будинку „парляменту", їм двері зачинені з тієї причини, що одного разу міністер Сельбманн в розмові з одним західньо-німецьким журналістом, щоб переконати його в „досягненнях соціялізму", назвав деякі числа з ділянки гірничого промислу. Щоб такий „злочин" більше не трапився, „революційна чуйність" видала цю заборону.

Відношення „парляменту" до уряду ніяке. Ще не було випадку, щоб „парлямент" зажадав права контролі над урядом. Навпаки, 1952 року, протягом чотирьох хвилин „парлямент" погодився, і то „однодушно", на пропозицію уряду, що уряд „має право застосувати свою структуру до вимог господарських плянів по власній вподобі". В мові вільного світу є це ніщо інше як далекойдучі повновласті, над якими в парляментах вільного світу відбуваються основні та довгі дискусії. І це не тільки в господарській ділянці. Бо коли після відомих заворушень 17 червня 1953 р. „міністерство державної безпеки" та його шеф Цайсер попали в неласку і на їх місце прийшли „державний секретаріят для безпеки держави" та новий шеф Вольвебер, знаний спец від саботажів, а зокрема від підпалів на кораблях, — про це довідалися „посли" щойно з преси. А на глум та кпини з цього „парляменту" його президент проголосив 30 травня 1949 р. таке: „Парлямент визначає уряд, визначає для нього політичні напрямні, контролює його в цілій державній діяльності; отже він (парлямент) несе відповідальність перед народом за всю діяльність уряду".

Дивлячись на такий „парлямент", не знати, кого більше жаліти: чи „послів", які творять його склад, чи „демократів" західнього світу, які твердять, що треба шукати співжиття та співпраці з цим світом, в якому існують такі „парляменти" та „уряди".

Нестор

Степан Женецький

У НІМЕЦЬКОМУ ПОЛОНІ

(3)

Харчування в Лімановій, у порівнянні до Нового Санчу, значно погіршало. Правда, у перші дні ми одержували один німецький військовий хліб на чоловіка, каву рано й вечером та густу зупу на обід. Одначе минув тиждень і ми одержували вже один хліб на два, три, чотири, а то й більше осіб на день. Німці виправдувалися тим, що, мовляв, попсувалося авто і тому недоставлено достатньої кількости хліба. Тим часом у Лімановій зорганізувався якийсь польський комітет, який став допомагати полоненим харчами. Дізнавшися, що між полоненими є й українці, комітет поставив вимогу до команди табору, щоб їхню допомогу розділювали тільки між поляків. Німці на це не погодилися, і комітет здержав допомогу цілковито. Нехай, мовляв, потерплять „насі родаци", але нехай не користають з нашої допомоги „здрайци українци".

Хоч з харчуванням ставало щораз гірше, але ми не голодували. Хлопці якось стали собі радити. Недостачу хліба ми надолужували картоплею. З порожніх бочок на нафту, яких тут валялося багато, зробили пару печей, і на них варили собі різного роду картопляні страви. Це якраз був час копання картоплі і німці доставляли нам її багато. Дров лежало кругом досхочу.

Після того, як ми відділилися від поляків, німці майже кожного дня приносили нам решітки їжі зі своєї кухні. Крім цього, нас, українців, стали кожного дня покликати — непримусово, а хто хотів — копати картоплю до місцевого дідича. Ми радо голосилися на цю роботу, щоб хоч на час позбутися з очей дротяних загород, які щораз дужче почали гнітити нас морально. Щораз частіше чулися такі розмови серед нашої групи: „Як же це так? Українці не провадять війни з німцями, перейшли до них добровільно, а вони держать нас за дротами, нарівні з поляками?.."

На цій роботі німці давали добрий харч: по кілограмові військового хліба і фунтовій, теж військовій, м'ясній консерві на чоловіка.

На роботу й з роботи нас провадили двоє озброєних вартових. Вони звичайно цілий день крутилися коло двора, біля дівчат та жінок, а ми копали картоплю майже без нагляду, у другому кінці лану, віддаленому за добрий кілометр від двора. За яких 250 метрів від нас тягнувся ліс, отже якби хто з нас хотів, то легко міг би тоді втекти. Але ми не робили цього з двох причин: поперше тому, що майже кожен з нас походив з тих околиць, які зайняли совєти, про що ми вже докладно довідалися від робітників з двора; подруге, попри двір та попри лан, де ми копали картоплі, вела дорога до Нового Санчу і нею кожного дня йшли польські полонені, яких німці звільнили. Отже пощо нам утікати, думали ми, коли й нас незабаром звільнять. Зрештою і самі німці казали нам, що всіх українців відставлять незабаром до Кракова, де є Український Комітет, який видасть нам відповідні документи. І ми всі чекали на звільнення.

Серед нашої групи було пару хлопців з добрими голосами. Зокрема, гарні тенори мали один хлопець з Ярославщини, на прізвище, здається, Камінський, який, як довідуюся, студіює тепер в Римі Богословіє, і один з Добромильщини, кандидат на сільського дяка. Ярославчанин зорганізував хор, який часто вечорами та в неділі і свята, коли ми не ходили на роботу, співом розважував наше невеселе життя.

Після шести тижнів перебування в Лімановій, одного дня прийшов розпорядок: пакуватися, від'їжджаємо. Вартові говорили, що їдемо до Кракова, де нас, українців, звільнять. Та нас трохи насторожило недовір'ям те, що з нами пакувалися також поляки. Чого ж вони?

Роздали нам харчі на дорогу — по одному хлібу на десять чоловіка і по фунтовій кістці марґарини на 25 чоловіка, — і повели на станцію. Загнали у закриті товарові ваґони і повезли. Їдемо добу, їдемо другу, третю... Хоч, правда, їзда була дуже повільна, з частими довгими зупинками, вистоюванням на бічних рейках та чеканням перед і за станціями, алеж до Кракова не так то й далеко з Лімановии, за три доби повинні ми вже доїхати. А тим часом їдемо ще три доби, а Кракова як немає, так немає...

Під час цієї їзди, я перший раз у своєму житті зазнав, що таке справжній голод. Ті харчі, які нам видано на дорогу, ми з'їли за першу добу. Найдокучливіше дав себе відчути цар-голод у перші дві доби після того, як ми з'їли останній наш хліб з марґариною. Ці перші 48 годин мені так хотілося їсти, так крутило в шлунку, так гуркотіло в кишках, що, здавалося, не видержу. Хлопці посумніли, змовкли спершу пісні, а далі й розмови, які на початку були дуже голосні. Кожен сидів тихо, стараючись не ворушитися, бо найменший рух викликав колючий біль у випорожнілому шлунку. На третю добу голод почав утихомирюватися. Їсти хотілося щораз менше, натомість приходила байдужість. Ще пізніше мені здавалося, що я зовсім не голоден, тільки голова стала дуже важкою і дуже хотілося спати.

На території Німеччини наш поїзд їхав ще повільніше. Він ще частіше приставав, ще довше зупинявся на бічних рейках і ще довше чекав на в'їзд перед станціями. На восьмий чи дев'ятий день поїзд зупинився на якійсь більшій станції і жінки з червоного хреста дали нам підкріпитися. Кожен з нас одержав кухоль забіленої кави і кусок білого хліба з мармелядою. Далі їзда стала для нас легшою. Два, а іноді й три рази денно ми одержували теплу страву, а частіше хліб з кавою. Ми знова віджили, підбадьорилися. Знов почалися розмови, понеслася пісня. Щойно тоді я зрозумів, якою благородною інституцією є міжнародний червоний хрест.

Про те, як докладно німці були приготовані до війни, свідчить хоч би такий факт: уздовж „штреки", якою їхав наш транспорт, були поприготовувані по лісах на відповідних віддаленнях, великі лятрини, до яких два рази на добу, звичайно рано й ввечорі, провадили нас під конвоєм. Ці лятрини були приготовані не так для вигоди полонених, як для забезпечення німецького населення від пошестей, що можуть вкинутися внаслідок занечищування...

Наші вартові були досить людяні старші вояки, і вони на день залишали відчиненими двері наших ваґонів, так що ми могли оглядати незнану для нас країну. Мене дивували великі німецькі промислові осередки в Шлеську, через який ми переїздили. Могутнє враження робили височезні фабричні комини, густі чорні клуби диму. Німеччина виглядала як потужний кольос в порівнянні до хліборобської Польщі. Переїжджаючи через хліборобські околиці, на полях бачили ми багато селян. Це ж був саме час копання картопель і сіяння озимини. На нашу появу, жінки усміхалися та привітно махали руками й хустками. Що ж, видко жінки усіх народів мають добрячі серця, вони усміхаються навіть до своїх національних ворогів... Натомість німецькі чоловіки поглядали на нас неприязно, а дехто робив рукою знак на шиї, який означав: повісити всіх вас треба, он що!!! Ці вияви ворожости до полонених дуже неприємно вражали нас. Бо що ж ми тому винні, що поляки змобілізували нас до своєї армії, і примусили йти на війну проти народу, з яким ми ніякої сварки не мали?

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Нюарк, Н. Дж.

Листопадове Свято

Врешті по замиренні конфлікту між місцевими організаціями: Українським Центральним Комітетом, відділом УКК і Українським Громадським Комітетом Співпраці Організацій м. Нюарку, влаштовано спільними силами одно Листопадове Свято в дні 31 жовтня ц. р. в залі Української Централі з багатою і гарною програмою. Сцена, прибрана за мистецьким проєктом п. Ф. Луцишина, при відповідному освітленні, зробила велике враження на приявних, а соняшний, гарний день викликав святочний настрій в учасників цього величавого Свята. В глибині сцени ясне, сходяче сонце освічувало своїми променями великий, золотий тризуб. Під сонцем видніє золотий напис: I листопада. По обох боках цього алегоричного образу два сині стовпи, на яких вирізнились роки: 1918 і 1954, а під ними червоне полум'я жевріючої ватри. На фронті сцени оба прапори: американський і український. Біля згаданого образу станула в почоті молодь місцевого Пласту і відділи СУМА. Коли ж по американському гимні на сцені появились учасники Українських Збройних Сил 1917-20 рр (УСС і армій УНР, УГА) при чому б. УСС-ам, пані Г. Дмитерко-Ратич зложила китицю квітів, на залі понісся з грудей усіх приявних спів українського гимну „Ще не вмерла Україна" ... Настала зворушлива хвилина.

Дальшою точкою програми Свята була доповідь д-ра М. Шлемкевича про значення Листопадового Зриву в історії наших визвольних змагань. Доповідь не довга і подана у питомій промовцеві гарній формі, своїм глибоким змістом зробила помітне враження на приявних, які гучними оплесками переривали її. Опісля на сцену вийшов вишколений, невеликий своїм складом мішаний хор, під управою п. Ю. Кириченка та виконав бездоганно три пісні: „Повій вітре", укл. Ступницького, „Коби скорше з гір Карпатів" і „Гей січ іде", укл. Ю. Кириченка. Наступною точкою програми було фортепіянове сольо композитора М. Фоменка з Ню Йорку, який по-мистецьки виконав власні твори: „Лірична поема" і „Кобзар". Пані І. Кононів і цим разом рецитацію поеми В. Лесича: „Мій Львів..." передала в гарній дикції і з чуттям. Пані І. Орловська-Фоменко з Ню Йорку (сопранове сольо) виказала своїм, оксамітним, вирівняним голосом високу музичну культуру і заокруглену інтерпретацію виконуваних нею пісень: Р. Купчинського — „Засумуй, трембіто", укл. Н. Нижанківського, Р. Купчинського „Як ішли стрільці з України", укл. Фоменка, Сосюри: „Любіть Україну", укл. Фоменка і пісню про отамана - стрільця. Супровід фортепіяновий спочивав у досвідчених руках проф. Фоменка. Мішаний квартет в супроводі бандур (пані Г. Хамула й І. Кононів та панове В. Юркевич і Р. Левицький) відсміває: „Ой з-за гори", стріл. пісню, укл. Леонтовича, „В горах грім гуде", стріл. пісню, „Ой на горі сніг біленький", укл. Ф. Колесси і наддаток. В останній точці програми свята виступив чоловічий хор „Трембіта" у збільшеному і відновленому складі та у вдалому виконанні двох пісень укладу М. Гайворонського, а саме: „Стрілецьким шляхом" — в'язанка стріл. пісень і „За рідний край". Піснею „Не пора..." закінчилось це свято, на якому — як начислювано — було коло 500 учасників з Нюарку і околиці, які відходили зі залі з повним вдоволенням і незатертим враженням.

О. У.

Шікаго, Ілл.

Напередодні Ювілейних Святкувань УНС

Шікаґівська громада, яка числом своїх членів УНС висунулася на перше місце, приготовляється до відзначення 60-річчя Українського Народного Союзу. Окружний Комітет Відділів УНСоюзу запляпував був це небудене свято ще за каденції попередньої управи під головуванням головного контролера інж. Степана Куропася. Нова управа з головним радним п. Тарасом Шпікулою, як головою, поставила собі головним завданням зорганізування Ювілейних Святкувань. Для тої цілі були скликані окремі наради представників усіх відділів нашої округи, та — на жаль — не всі уряди відділів уважали потрібним своєю співучастю допомогти Окружному Комітетові в цій справі. А шкода, бо Шікаго має за собою великі традиції і великий вклад в розбудову нашої братської організації. Оце через рік 106-ий відділ святкуватиме своє 50-річчя. Від заснування цього відділу і починається властиво історія українського Шікаґа і варто б вже тепер підготовляти ювілейну книгу відділу, в якій крім вужчої історії самого 106-го відділу, були б теж вміщені статті про життя української громади в Шікаґо за останніх п'ятдесять років. Теперішній уряд 106-го відділу повинен створити окрему редакційну колеґію, яка займалася б збіркою відповідних матеріялів. Є ще живі свідки перших років, від яких можна б списати чимало цікавого матеріялу, існують ще різні архівні матеріяли, з яких неодно варто б помістити в друкованій книзі. Правда, чимало піонерів упродовж п'ятидесяти років відійшло від нас на вічний спочинок і забрали зі собою цікаві подробиці перших тяжких років піонерського життя. Та тим більше треба рятувати те, що ще можна врятувати.

Та це справа дальших місяців. Сьогодні нам треба доложити всіх старань, щоб гідно відсвяткувати 60-річчя Українського Народного Союзу. 21-го листопада повинен з'єднати всю Союзову громаду нашої округи в одне ціле. Коли навіть між поодинокими відділами чи особами існують „сусідські" непорозуміння — то в неділю 21 листопада 1954 р. треба забути про все це, а одною лавою виступити перед нашою громадою. Урядники поодиноких відділів мусять стати до співпраці з Окружним Комітетом і доложити всіх старань, щоб члени їхніх відділів взяли участь в ювілейних святкуваннях.

Програму дня випрацював Окружний Комітет і її переведенням займаються окремі підкомісії. І так в неділю будуть відправлені в греко-католицькій церкві св. о. Миколая і в православній церкві св. Володимира Урочисті Служби Божі в наміренні Українського Народного Союзу, а після них Панахиди за померлих членів. В четвертій годині пополудні в просторій авдиторії нової школи св. о. Миколая відбудеться Концерт, на якому головним промовцем буде наш предсідник п. Дмитро Галичин, а з місцевих пп. Куропась і Шпікула. Як солістки виступлять п. Цегельська з Филаделфії (сопрано) і п. Барабаш (піяно). Деклямації п. Кришталь, виступи хорів „Сурми" і Церковного (при парафії св. о. Миколая) та танцювальної групи шкільної молоді виповнять дальшу програму. По концерті відбудеться народна забава з танцями, а в просторій їдальні школи бенкет. Окружний Комітет старається про участь американських гостей у святкуваннях.

Святкування цього Ювілею повинно з одного боку наповнити нас гордістю, що ми є членами цієї найбільшої організації українців в Америці, а з другого боку повинно додати нам усім охоти до здвоєної праці для збільшення наших відділів. Ще дуже багато українців не є членами Союзу, може багато з них прийде подивитися на наш Ювілей і набере переконання, що кожний свідомий українець повинен стати в ряди цієї братської організації, яка словом і ділом веде пропаґанду для української справи. Це повинні використати урядники відділів і тоді напевне виповнять обов'язки.

Т. Л.

● **Міжнародний Банк** для Відбудови й Поступу готовий дати велику позичку для будови греблі на ріці Індус в Пакістані, але індійський уряд протестує проти цієї будови. Остаточно Пакістан і Індія погодились перевести в цій справі переговори, які почнуться 25 ц. м. у Вашингтоні під проводом делеґата названого банку.

УКРАЇНСЬКИЙ ШПИТАЛЬ У НЮ ЙОРКУ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

в цих районах не лише ревними пропаґаторами, але й збірщиками уділів для створення шпиталю; 10. Опрацювати, в порозумінні з фахівцями, конкретні пляни організації шпиталю і намітити купно або будову відповідного до наших потреб і фінансових спроможностей об'єкту.

Коли так переведемо нашу акцію, коли наш брат опиниться під барабанним перехресним вогнем і о.о. проповідників, і преси, і радіо, і проводів організацій, і визначних громадян та й коли до того ще всі ми при наших зустрічах з приятелями і знайомими скажемо своє слово та спитаємо, чи вони вже виконали національний, громадський і християнський обов'язок, — то напевно проб'ємо холодний мур байдужости, викрешемо вогонь жертвенности і довершимо великого діла скоріше і легше, як самі того сподівалися.

Я далекий від того, щоб ці свої пропозиції уважати за досконалі або єдинодоцільні. В ході дискусії, а ще більше в процесі реалізації цього пляну покликані до того наші передові громадяни пороблять різні, може навіть дуже значні, зміни залежно від наших потреб і конкретних обставин. Але якщо ця стаття викличе живішу дискусію, що доведе до якогось конкретного висновку, то ціль моя буде досягнена.

Передаючи ці міркування під увагу нашому громадянству, апелюємо до нього, щоб воно не збувало цієї важливої справи мовчанкою, а зайняло до неї недвозначне становище.

Поки в нас не затерлися ще спомини про недавнє будівництво національних твердинь на наших рідних землях, поки в нас не зблідла ще свідомість нашого відповідального післанництва, поки ми ще не зовсім „зневтралізувалися" в іншому оточенні, — здобудьмося на діло, на яке ледве чи здобудуться вже наші діти. Довершім чину, який буде надзвичайно цінним подарунком для України, а одночасно найкращою пам'яткою і досягненням нашої спільноти в цій вільній країні.

Кінець

З наших буднів

НІ В КУТ, НІ В ДВЕРІ...

(На підставі одного листа до „Веселки")

Історія, яку хочу розповісти, не є, навіть, цілком вигадана; а виникають з неї дві моральні науки:

1) що важко людей вдоволити, і —

2) що важко бути американсько - українською дитиною.

Мій друг приїхав до Америки 5 років тому назад і закватирувався на 6-ій вулиці Схід (як пише пан професор Кисілевський), де й досі займає пост джeнітора. Привіз із собою, з таборів, двоє дітей, потім, очевидно, прибуло ще троє. Ці двоє, таборові, крім української, не знали іншої мови, то ж, як вийшли на подвір'я бавитись, довкола „кенів" із сміттям, то щебетали, звичайно, по-українськи.

А на сходах сиділи собі завжди кумоньки з давнтавну та й розповідали одна одній актуальні новини: хто лежить в Яреми, яке було м'ясо на „маркеті", чи до кого приперли свіжі скитайці. Коли мова сходила на скитайців, тоді та, чи інша кумонька чукала, бувало, на дітей мого друга:

— Гей, ви, ґрінорята, а вчіться ви, потрохи, по-американськи говорити. Вже найвищий час! Тут не табори, тут Америка.

Минуло п'ять років. Діточки підросли, пішли в школу і сьогодні щебечуть по-англійськи аж любо. Як граються на подвір'ї в індіян та ковбоїв, то й не відрізните по мові, котре чуже, а котре наше. Але кумонькам, що сидять на сходах, далі недогода:

— Ви чуєте, як ті ґрінорята цвенькають?.. Не довго забавило, а вже забули по-своєму говорити. А вони ще нас критикують, що ми своїх дітей не навчили... Ну, ну, побачимо, що з отих виросте!

Звичайно, ця критика дітям не страшна, але є інший клопіт... Мій друг, а їхній батько, це патріот стопроцентовий: у к рмова — це для нього свячан- зілля та інші святощі. В хаті не смій писнути „окей", чи як там. Та й не тільки в хаті: він радий би почути, щоб діти говорили рідною мовою і тоді, як граються з муринятами в індіян та ковбоїв...

У школі, наприклад, інша морока. Усі діти українські, всі знайомі, отже, не раз, хотілося б на перерві побалакати по-своєму, пожартувати... Та школа цього факту не похвалює. Навіть на перерві. Щоб, мовляв, діти не псували собі акценту...

Отака, бачите, історія... Що про те все думають собі наші діточки — не знати. Може, просто, думають собі, що так воно має бути.

Ікер.

Вступайте в члени Українського Народного Союзу

УПРАВА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (УНУ) в НЮ ЙОРКУ
повідомляє, що
в суботу, 13-го листопада 1954 р.
о год. 7-ій вечора в домівці ООЧСУ
123 Друга Евню
відчитає лекцію
Проф. В. СІЧИНСЬКИЙ
на тему:
„Українська культура доби Мазепи".
Запрошуємо Шановне Громадянство прибути на лекцію точно.

Увага! Ню Йорк і околиця! Увага!
ПЛАСТ ПРИЯТ В НЮ ЙОРКУ
— улаштовує —
ВЕЛИКІ ВЕЧЕРНИЦІ
що відбудуться
НАПЕРЕДОДНІ ДНЯ ПОДЯКИ —
середа, 24-го листопада 1954 р.
о год. 9-ій вечора
у Великих Залях УКР. НАР. ДОМУ
140-142 — 2nd Ave., New York City
Грає відома оркестра ВАСИЛЯ ВОСОГО.
Добірний Буфет з „гиндиком".
Управа „Пласт-Прият" в Ню Йорку.

Влаштована
Об'єднанням Мистців Українців в Америці
ВІД 30-го ЖОВТНЯ до 14-го ЛИСТОПАДА 1954
ІНДИВІДУАЛЬНА МИСТЕЦЬКА ВИСТАВА
КАРТИН
РОМАНА ПАЧОВСЬКОГО
в залях
ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО КЛЮБУ
в Ню Йорку при Другій Евеню 149.
БУДЕ ВІДКРИТА ДОДАТКОВО
ще в неділю, 21-го листопада
Вистава відкрита:
В будні вечором від 8-ої до 10-ої.
В неділі від 10-ої рано до 10-ої вечора.
ВСТУП 50 ЦЕНТІВ.

ГЕНЕРАЛЬНА УПРАВА
Українського Вільного Козацтва
в скороченні УНАКОР
ЗАКЛИКАЄ

Всіх побратимів УВК, без огляду на місце їх осідку, негайно зареєструватись. Реєстрація ця має завдання нав'язання зв'язку з побратимами, який був перервався через виїзд з Европи.

1. Подання їм інформацій про стан організаційного апарату.
2. Обміну думок на тему переведення в життя пар. 6, пункт в, Правильника УВК.
3. Переведення серед членства УВК референдуму.
4. Отримання почесних відзначень.

Разом з цим Генеральна Управа Українського Вільного Козацтва повідомляє:

В неділю, 21-го листопада б.р., о год. 11:30 ранку в православній церкві св. Тройці УАПЦ в Клівленді, при 714 Jefferson St., буде відслужена **УРОЧИСТА ПАНАХИДА** за спокій душі св. пам'яті генерал-полковника
МИХАЙЛА ОМЕЛЬЯНОВИЧА-ПАВЛЕНКО
та всіх козаків та козачок, які віддали своє життя на вівтарі Батьківщини.

Присутність членів Армій УНР, УГА, УСС і Братніх Козачих Військ побажана.

Адреса для кореспонденції:
I. BABICZ-DOMBROWSKY, 5448 Rosetta St., Pittsburgh 6, Pa.
I. SIRENKO-SIRYJ, 2450 W. 6 St., Cleveland 13, Ohio.
Tel. TO 1-0079

ВИСТАВА
МАЛЯРСТВА, СКУЛЬПТУРИ, ГРАФІКИ І КЕРАМІКИ
в Українському Народному Домі в Ню Йорку
142 — 2-га Евеню, 3-ий поверх, кімната ч. 32.
У виставі беруть участь:
БІЛИНСЬКИЙ, БОЖЕМСЬКИЙ, БУТОВИЧ, ГНІЗДОВСЬКИЙ, ГУЦАЛЮК, ДЗИНДРА, КУЗЬМА, РАДИШ, СОЛОВИЙ, ЧЕРЕПІНЬОВСЬКИЙ.
Вистава триватиме 2 тижні, відкрита щоденно від год 6 до 9 вечером, в суботи і неділі від 11 рано до 9-ої вечором.
ВІДКРИТТЯ В СУБОТУ 13. ц.м. о год. 3-ій попол.

НОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
в десяту річницю геройської смерти сл. п.
МИХАЙЛА КЛИМКЕВИЧА
б. поручника Австро-Угорської Армії, сотника УГА і Армії УНР, майора Німецької Армії та довголітнього члена головної управи УПТ „Рідна Школа" у Львові відбудеться в суботу 20-го листопада ц.р., о год. 8-ій ранку в церкві св. Рози з Ліми в Маямі Шорз, Флярида, про що повідомляють товаришів зброї та приятелів
ІРИНА Р. ШМІГЕЛЬСЬКА-КЛИМКЕВИЧ, дружина,
Д-р РОМАН Ю. КЛИМКЕВИЧ, син і
НАТАЛІЯ ЛЯХОВИЧ-КЛИМКЕВИЧ, синова.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ
У. Н. СОЮЗУ

Український Літературно-Мистецький Клюб у Филаделфії
і Видавництво „Київ"
— влаштовують —
оригінальний вечір, присвячений 700-річчю міста Львова п.н.
„НАШ РІДНИЙ ЛЬВІВ"
в суботу, 13-го листопада 1954 р.,
о год. 7-ій вечора,
в залі Клюбу Горожан у ФИЛАДЕЛФІЇ, при вулиці Н. Френклін ч. 847 і
в НЮ ЙОРКУ, в неділю, 14-го листопада 1954 р.,
о годині 5-ій після полудня,
в залі Українського Народного Дому в НЮ ЙОРКУ,
при Другій Евеню ч. 140.

Програма в двох частинах: поважна і весела; у веселій програмі скечі, монологи, пісеньки, легка музика.
Вступ за програмками, які продаватимуться при касі. Приходьте всі.